

jest sice ustanoveno, že, není-li lhůta k plnění stanovena smlouvou, lze je žádati neprodleně, avšak zákon sám není ještě exekčním titulem, nýbrž toliko rozsudek, smír a jiné tituly v § 1 ex. ř. vyjmenované a z odůvodnění takového titulu musí býti zřejmo, že dlužník byl marně o plnění upomenut, že tedy splatnost plnění nastala. Soud exekuci povolující má z povinnosti úřední zkoumati, jsou-li splněny náležitosti v § 7 ex. ř. požadované, a poněvadž jich zde není, zamítl rekursní soud právem exekuci, ať již při roku, stanoveném k výsledku odpůrce, na závadu tuto bylo poukázáno, nebo ne.

Čís. 7155.

Dovolání strany není nepřipustné, třebaš podala odvolání opožděně, takže bylo odmítnuto, jen když její vedlejší intervenient podal odvolání včas.

I ve sporech o neplatnost manželství platí čtrnáctidenní lhůta ku podání opravných prostředků.

Ze švakrovství znalce s právním zástupcem, jenž zastupoval před léty stranu, nelze vyvozovati předpojatost znalcovu.

Předpisu § 362 c. ř. s. nelze použítí, jsou-li posudky vyžádané soukromou cestou stranami v rozporu s posudkem znalců ustanovených soudem.

Pokud není slabomyslnost manželova na závadu uzavření platného manželství.

Platností a závazností manželského slibu není na závadu nedostatek sexuálního uvědomění manželova, jen když má vůli žiti v nerozlučné společnosti s druhým manželem a navzájem se podporovati.

(Rozh. ze dne 15. června 1927, Rv I 1004/26.)

Žaloba manželova opatrovníka proti manželce o neplatnost manželství, ježto prý byl žalobce v době uzavření sňatku roku 1916 choromyslným, byla zamítnuta soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Rozsudek odvolacího soudu jest napaden dílem žalobcem samým, dílem vedlejším intervenientem ze všech podle § 503 c. ř. s. přípustných dovolacích důvodů. Mimo to jest dovolací soud povinen z úřední povinnosti přezkoumati i správnost skutkových zjištění nižších soudů, pokud se vztahují na uplatněné důvody neplatnosti manželství a právo žalobcovo, domáhati se prohlášení manželství za neplatné, neboť pro spory o neplatnost manželství platí zásada vyšetřovací a to pro soudy všech tří stolic (§ 14 dv. dekr. z 23. srpna 1819, čís. 1595 sb. z. s. a § 10 min. nař. z 9. prosince 1897, čís. 283 ř. z.). Názor žalované v dovolací odpovědi, že dovolací soud nemůže na skutkovém stavu, jak jej zjistily nižší soudy, nic měniti, není správný. Nelze souhlasiti ani

s dalším, tamtéž projeveným názorem, že dovolání podané žalobcem samým mělo být odmítnuto jako nepřípustné, poněvadž již jeho odvolání bylo odmítnuto, neboť zmeškání odvolací lhůty žalobcem bylo napraveno činností vedlejšího intervenienta, jenž se odvolal v čas, takže podle § 19 c. ř. s. nastal takový procesní stav, jako by odvolání podané vedlejším intervenientem byl podal žalobce sám. Není arci v právu ani žalobce, když v odmítnutí svého odvolání, poněvadž bylo podáno po odvolací lhůtě, spatřuje zmatečnost odvolacího řízení podle § 477 čís. 4 c. ř. s. a navrhuje proto zrušení napadeného rozsudku a celého odvolacího řízení. Nehledíc ani k tomu, že si mohl a měl do odmítnutí stěžovatí rekusem podle § 519 čís. 1 c. ř. s. platí i ve sporech o neplatnost manželství čtrnáctidenní lhůta ku podání opravných prostředků. Ustanovuje tak výslovně § 18 dv. dekr. z 23. srpna 1819 pro obhájce svazku manželského, tedy zástupce zájmů veřejných, tím více to musí platiti pro strany, nemá-li nastati v manželských věcech právní nejistota. Na tom nemůže nic změnit skutečnost, že nynější opatrovník byl opatrovníckým soudem ustanoven a poukázán podati odvolání již po odvolací lhůtě. Zcela neprávem dovolává se žalobce zdejšího rozhodnutí ze dne 7. ledna 1926, č. j. R I 929/25, čís. sb. 5622, neboť tímto usnesením bylo rozhodováno jenom o příslušnosti odvolání vedlejšího intervenienta, odvolání žalobce samého nebylo v něm ani nepřímo vzpomenuto.

Rozporem se spisy jest oběma dovolatelům výrok odvolacího soudu, že si žalobce byl při sňatku vědom své pohlavní nemohoucnosti, »jsa zcela přičetným«. Vedlejší intervenient používá tohoto výroku k nemírným útokům na oba nižší soudy, dřívější i nynější znalce a jednotlivé svědky, obviňuje je z předpojatosti, ale nemírnost těchto útoků nečiní je ještě podstatnými. Rozpor se spisy byl by ovšem nepopíratelným, kdyby napadený výrok měl smysl, jaký mu přikládají obě dovolání, vytrhující jej ze souvislosti, totiž že žalobce byl při sňatku úplně přičetný. To odvolací soud říci nechtěl, naopak uznal správným posudek znalců, že žalobce trpí a vždy trpěl slabomyslností středního stavu, jež úplnou přičetnost vylučuje. Pravým smyslem výroku odvolacího soudu jest, že žalobce byl v době sňatku s dostatek přičetným, aby si byl vědom pohlavní nemohoucnosti. Tvrzeného rozporu se spisy není. Dlužno zdůrazniti, že i Dr. H. a Dr. S., jichž soukromé posudky jsou hlavní zbraní žalující strany, prohlašují s plnou určitostí, že si žalobce byl při sňatku své impotence vědom, z čehož plyne, že nebyl bez jistých duševních schopností a že jeho slabomyslnost nemohla býti úplnou. Vadou řízení jest dovolatelům, že nebylo vyhověno námitkám proti znalcům Dr. Š-ovi a Dr. F-ovi. Nelze říci, že znalci neměli potřebné kvalifikace, když Dr. Š. jest již přes 20 let stálým soudním znalcem, a to i z oboru psychiatrie, takže se jeho formální kvalifikace rovná úplně kvalifikaci Dr. S-a, a když Dr. F. jako řídící primář ústavu pro choromyslné jest nejen svým odborným zaměstnáním, nýbrž i podle svého úředního postavení k podávání posudků psychiatrických přímo předurčen (§ 353 c. ř. s.), takže nezáleží na tom, že byl do seznamu stálých znalců zapsán teprve po ustanovení znalcem v tomto sporu. Švakrovství Dr. Š-a s Dr. P-em, jenž jako advokát zastupoval před lety žalovanou v několika právních

věcech, není ovšem důvodem, jenž by ho vylučoval z ustanovení znalcem podle § 355 c. ř. s. a § 20 j. n., nemůže však býti z něho usuzováno ani na jeho předpojatost podle § 19 čís. 2 j. n. Kdyby pouhá skutečnost, že znalecův švakr byl před lety, vykonáváje své povolání, úplatně činným pro žalovanou stranu ve věcech, nesouvisejících se sporem, měla sama o sobě již býti dostatečným důvodem k pochybnostem o nepředpojatosti znalce a činiti jeho posudek vadným, nemohly by jinak býti posuzovány ani posudky Dr. H-a a Dr. S-a, jež byly podány na soukromou objednávku. Stejně jako odvolací soud nabyt i dovolací soud ze spisů dojem, že procesní soud právě při ustanovení znalců postupoval s uznání hodnou obezřetností a zvolil bez ohledu na návrhy stran osoby, jež mu poskytovaly záruku, že budou při posudku zcela neodvislými od vlivů stran. Když tomu tak, jest bezpodstatnou i výtka další vadnosti řízení, spatřovaná v zamítnutí návrhu, by posudek znalců byl vzhledem k odchylným soukromým posudkům Dr. H-a a Dr. S-a přezkoumán universitními profesory. Tu dlužno poukázati na § 362 c. ř. s., jenž připouští výslech nových znalců jenom, když znalci soudem ustanovení podají posudek nedostatečný nebo když si v posudcích odporují, nikoliv tedy, když posudky vyžádané soukromou cestou stranami samými jsou s posudkem znalců v rozporu. Při nedbání tohoto předpisu nastal by stav skutkové i právní nejistoty, soudy by nikdy nedošly k cíli, neboť soukromý, sobě příznivý bez právní zodpovědnosti vydaný posudek může si strana vždy opatřiti. Proto lze hodnotiti takové posudky jenom jako přednes stran, stranám pak zaručuje § 289 c. ř. s. právo, žádati, by se znalci vyslovili o jejich obsahu. V souzeném případě byl posudek Dr. H-a znalci úplně zhodnocen, posudek Dr. S-a byl při výslechu znalců dne 13. března 1925 již v rukou žalobcova právního zástupce a použit při kladení otázek znalcům. Ani při tomto roku, ani v opravném řízení nepodařilo se žalující straně posudkem Dr. S-a prokázati, že rozsudek soudních znalců byl v některém směru nedostatečným. Dr. S. zjistil sice, že oznámení Dr. R-a o normálním tělesném vývoji žalobcově se přiči skutečnosti, tato výtka nepostihuje však znalce, neboť tito vzali nepravidelnost žalobcovy lebky v úvahu. Jinak vychází Dr. S. při svém posudku z týchž skutečností jako znalci, konstatuje výslovně správnost a úplnost jejich nálezu, a neodůvodňuje nijak, proč došel k odchylným závěrům, že totiž žalobce trpěl vždy a zvláště i v roce 1916 slabomyslností vysokého stupně, že byl vždy nepřičetný a nebyl si dosahu sňatku vědom. Všeobecné odůvodnění, že znalci byli svedeni ku svému posudku studiem psychiatrické nauky, nedostačuje. Ku prohlášení znaleckého posudku nedostatečným a výslechu nových znalců nebylo a není důvodů.

Dovolací soud nabyt, zhodnotiv pečlivě celé průvodní řízení, předsvědčení, že posudek znalců jest nejen dostatečným, nýbrž i správným, a že jsou správná i skutková zjištění nižších soudů, že žalobce nebyl při sňatku ani šíleným, ani blbým, že si byl vědom podstaty, významu a účinků manželství a že přivolení ku sňatku bylo jeho svobodnou vůlí. Není sporu o tom, že žalobce trpěl a trpí nevléčitelnou slabomyslností, ale o to jest spor, zda jeho slabomyslnost byla v roce 1916 takového

stupně, že nebyl s to, by si uvědomil dosah sňatku. Podle §§ 1, 3 a 4 zákona o zbavení svéprávnosti i podle § 48 obč. zák. záleželo na stupni slabomyslnosti v otázce, zda mohl žalobce vejíti v platné manželství. Znalci vylíčili podrobně a v souhlasu s četnými laickými i znaleckými svědky, v čem záleží žalobcova slabomyslnost. Udali, že zná dobře konkrétní pojmy a představy, jež lze získati denní zkušeností, že z pojmů abstraktních ovládá ty, s nimiž se musí často zabývati, že však vnímání nových představ činí mu obtíže, a vybavování a slučování představ jest pro něho námahou, při čemž však má výbornou paměť. Udali, že se jeho duševní schopnosti rovnají v některých směrech normálnímu člověku, kdežto jinde závažnost duševních pochodů staví ho na stupeň úplně idiotní »ungleichmässig ausgebreitete Inbecillität« německých autorů. Jde o to, zda sňatek a manželství byly pro něho pojmy, které dovedl rozumem zvládnouti, či zda byl jejich obsah jeho pochopení nedostupným. Lze připustiti, že etický i právní význam manželství nemohl býti a nebyl žalobcem dostatečně pochopen, ale plného takového pochopení není třeba ku platnosti sňatku. Manželství jest zjevem všedního života, proto jest jeho podstata známá a pochopitelná i lidem menších duševních schopností. Proto mohl ji chápati i žalobce, zvláště když bylo zjištěno, že byl o ní zvláště poučován. Není srozumitelné, proč právě v tomto poučování jest spatřován důkaz nepřičetnosti žalobcovy, již přece dlužno rozeznávati od duševní zaostalosti. Vždyť nezáleží na tom, jakým způsobem kdo nebyde zásoby poznatků potřebných k pochopení života, nýbrž jenom, zda jich má dostatek. Znalci opětovným dotazováním žalobce zjistili, že ovládá základní pojmy o manželství. Stejně vyzněly výpovědi četných svědků, zvláště také výpověď děkana, který se žalobcem provedl před jeho sňatkem předepsanou zkoušku snoubenců. Jmenovitě přesvědčuje výpověď samého žalobce učiněná dne 18. června 1919 před okresním soudem, kdy na otázku vyšetřujících lékařů Dra W-a a Dra S-a udal, že se se svou nynější manželkou seznámil, když byla společnicí jeho matky, že si myslil, když ona jest starší a má tedy více rozumu, že by ho mohla, kdyby se za něho provdala, vésti životem a odnaučiti provádění dosavadních hloupostí, že se zmínil o tom matce, ta dala svůj souhlas, a on se oženil; byl prý to jeho vlastní nápad, nikdo ho k tomu neměl, nenutil, ani nepřemlouval. Výpověď tato jest důležitá proto, že byla učiněna, když žalobce byl v sanatoriu, nebyl tedy pod vlivem své choti a o nynějším sporu se ještě nemluvalo. Není důvodu nevěřiti, že, jak on sám tu dodatečně potvrdil, uzavření sňatku byla vlastní, v mezích jeho duševních schopností předem uvážená vůle žalobcova. Dětské chování se žalobce v předvečer sňatku, jak je vylíčila jeho sestra, nemůže na tomto úsudku nic změnit. Úzkost před sňatkem, již žalobce tehdy projevil pláčem, nemusila býti známkou nevědomosti o následcích sňatku, jako spíše vědomí vážnosti, důležitosti a nezměnitelnosti následků zamýšleného kroku. Skutečnost, že se jeho nálada změnila obratem ve veselou a důvěřivou, když obdržel od sestry 20 K na cigarety, byla ovšem známkou jeho slaboduchosti, vyznačující se podle znalců hlavně prudkou změnou nálad, ale uvážena spolu s ostatními provedenými důkazy, nedostačuje k důkazu blbosti, vylučuje

čující možnost jakékoliv vůle. Ani dovolávání se výroků znalců, že připouštějí nedostatek sexuálního uvědomění žalobcova, když nepoznal na sestře těhotenství, nemůže přivésti dovolatelům úspěch. Nedostatek takového uvědomění vysvětluje se dostatečně duševní zaostalostí žalobcovou, zvláště však jeho pohlavní nemohoucností. Pro pochopení významu manželství nebylo ho nutně třeba, neboť ani k platnosti manželství se nutně nevyžaduje pohlavní styk manželů. Zákon nežádá k platnosti manželství, aby mělo původ v erotických motivech, pohlavní impotence není absolutní, veřejnoprávní překážkou manželství, zákon normuje ji s hlediska omylu a připouští prohlášení manželství za neplatné jenom na žádost omylem postižené strany, a to ještě jenom, když byl omyl nezaviněný. Podle § 44 obč. zák. vyžaduje se k manželství kromě vůle plodití děti — také ještě vůle žítí v nerozlučné společnosti a podporovati se navzájem. Když žalobce byl, jak zjištěno, této další vůle schopen, a tuto vůli měl, nebyly případné nedostatky sexuálního uvědomění platnosti a závaznosti jeho manželského slibu na újmu. Proto posouzena byla rozepře správně i po právní stránce, když manželství bylo uznáno platným. S hlediska překážky nedostatků vůle podle § 48 obč. zák. dostačilo k zamítnutí žaloby vzhledem k předpisu § 99 obč. zák., že nebyla prokázána úplná slabomyslnost (blbost) žalobce v době sňatku, že naopak bylo zjištěno, že si byl významu a podstaty manželského slibu dostatečně vědom a schopen svobodné vůle. S hlediska překážky pohlavní nemohoucnosti podle § 60 obč. zák. musila žaloba býti zamítnuta, poněvadž tato překážka byla žalující straně při sňatku známá a podle § 28 manželské novely z 22. května 1919 č. 320 sb. z. a n., pak § 95 obč. zák. nemůže se domáhati prohlášení manželství za neplatné strana, která vstoupila v manželství, ač znala překážku mu v cestě stojící. Že žalobce sám si byl při sňatku své impotence vědom, v tom jsou si znalci i soukromé posudky za jedno. Že impotence byla známa i podpůrci žalobcovu při povolení sňatku, plyne z manželské smlouvy z 2. října 1915, ve které se duševní i fysický stav snoubencův zjišťuje jako stranám známý a mlčky se předpokládá, že manželství zůstane bezdětné, dále ze svědecké výpovědi sestry žalobcovy, podle níž domácí lékař a důvěrník rodiny Dr. R. o žalobcově impotenci věděl a svědkyni, když se před sňatkem na popud žalované o ní interesovala, o ní řekl. Nebylo úkolem soudu v tomto sporu souditi o účelnosti a mravní hodnotě sňatku, ani o motivech, jež k němu vedly, nýbrž jenom rozhodnutí o jeho právní platnosti. V této příčině nemohlo býti rozhodnuto jinak, než se stalo.

Čís. 7156.

Bylo-li manželství rozvedeno soudně od stolu a lože z viny obou manželů, třeba se tak stalo z převážné viny manželčiny, jest manželka oprávněna domáhati se na manželi slušné výživy podle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. »Slušnou« výživou nerozumí se tu úplná výživa, nýbrž výživa výjimečná, při jejímž vymezení jsou směrodatny důvody slušnosti a veřejnoprávní ohledy.

(Rozh. ze dne 15. června 1927, Rv I 1880/26.)